

A Tisztatáj februári száma

A Tisztatáj februári számában Nagy László, Csanádi Imre, Fodor András, Hervay Gizella versci mellett Trencsényi Imre elbeszélése és Pilinszki János egyfelvonásos színműve olvasható. A tanulmányrovatban Illyés Gyula Petőfiről, Vekerdi László pedig Illyés történetzemléteiről írt tanulmányt. A kritikáról megjelent állásfoglalás kapcsán Kiss Ferencnek a kritika tagozódásáról szóló írását közli a folyóirat. Ferenczi Imre pedig Kárpátalján tett látogatásáról számol be. Mocsár Gábor a kisvasutakról írt rekvizitumot, érdekes beszámolót a „madzagvasút” eredetéről, történelmi szerepéről, jövőjéről Keszkenyvágyon címmel, amelynek első részét közli a Tisztatáj.

A szegedi Dózsa-hagyományról és Madáchról olvashatunk még, ismét gazdag a kritikái rovat is. Páskándi Géza Apáczai-drámájának békéscsabai bemutatójáról Annus József kritikáját közli a folyóirat februári száma.

Zenei naptár

A Pomorska Filharmónia szimfonikusai Szegeden

Magyarországi turnéja során vasárnap délelőtt Szegeden vendégszerepelt a lengyel Pomorska Filharmónia szimfonikus zenekara: Witold Krzemiński vezényletével a színházban, főberleti filharmoniai koncerten mutatkozott be a szegedi közönségnek. A bydgoszczi együttes föllépése számunkra kiváltságos, hiszen a mi szimfonikusainkhoz közel hasonló feltevésekkel működő zenekarról van szó, lengyel barátaink éppúgy az ottani „vidék” zenei életének reprezentánsai, miként nálunk a szegedi, a debreceni, a miskolci és más társulatok. Illetleg valószínűen már maguk a feltételek sem egészen azonosak, hiszen a fennállásának negyedszázados jubileumát tavaly ünnepelt bydgoszczi zenekar többek között megjárta már az NDK, Csehszlovákia, a Szovjetunió, Bulgária, Románia, Olaszország hangversenytermeit, jó néhány lemezfelvételük készült, és egy évtizede, hogy

rendszeresen szerveznek nemzetközi fesztiválokat.

A lengyel együttes rendkívül kedvező benyomást keltett, igen magas színvonalú zenei-zenekari kultúráról hozott hírt a szegedi koncertbarátoknak. Műsorukat is úgy állították össze, hogy a lehető legszínesebb, legválasztékosabb portrét adhassák önmagukról. A modern muzsika effektusokban gazdag, a kifejezések szélsőséges határait is bátran kereső, különleges és izgalmas produktumaként a mai lengyel zene nemzetközi tekintélyű fiatal komponistájának, Krzysztof Pendereckinek rövidebb lélegzetű műve, a *Polymorphia* (a szó durva fordításban *többalakúság* jelent) unikumnak számított a mi koncertdobogónkon. S jóllehet az ilyen és e fajta „kísérletező” zene elsősorban a fesztiválok csemegéje, kedvező közönséghatása biztosított lehet, nálunk is érdemes próbálkoznunk hasonló modern számokkal, akár a legszélesebb nyilvánosság előtt. Chopin költői *e-moll zongoraversenyének* szolóját Lidia Grychtolowna bravúros technikával fölkészítéssel mutatta be. A Chopin-játék alternatíváját sokáig az érzelmesség, később a tárgylátosság, majd ezek stíluskülönbségei kínálták; az igazán tiszta interpretáció valószínűleg mindkettőt csak fenntartásokkal fogadhatjuk el. Grychtolowna az első tételben mintha az utóbbi fel fogás „iskoláját” követte volna, később viszont láthatóan feloldódott, s azután már nem maradt adósunk a Chopin-muzsika poézisével sem. A koncert befejezéseként Csajkovszkij IV. szimfóniáját szólaltatta meg a zenekar Krzemiński „szűkszavúan” is szuggesztív dirigálásával, olyan fergeteges tempójú utolsó tétellel, ami sokáig emlékezetes marad.

*

Míg a bydgoszcziak nálunk, a szegedi szimfonikusok éppen ezekben a napokban Lengyelországban vendégszerepelnek, ezúttal tehát elkerülték egymást, nem találkozhattak. Pedig erre a személyes tapasztalatcserére a mi zenészeinknek is jó okuk lehetne. Muzsikuskaink remélhetőleg nemcsak játszanak, de figyelnek, körül is néznek odakint, hiszen így lesz majd tanulságos, hasznos ez a szerencsés ötlethöz született csereturné.

N. I.

Tanárok és diákok

Még tavaly, a megyei diákpárliament tanácskozásán történt. Mint sok más értekezleten, itt is kevés volt az idő és sok a felszólaló. Ezért az elnökség — hagyományos szokás szerint — úgy döntött, hogy a felszólalásra jelentkezettek egy részének már nem ad szót, adják be írásban hozzászólásukat. Felnőttek körében ilyen döntés megszokott és elfogadott, természetes kényszerűség, amely semmi igazságot nem vált ki. A megyei diákpárlamenten azonban bonyodalmas okozott. A fiatalok ugyanis egész egyszerűen nem voltak hajlandók elfogadni, s a döntéstől függetlenül kifejtették mondanivalójukat, amelyben egyébként — de ez nem tartozik a dolog lényegéhez — a már elhangzottakhoz képest semmi új gondolat sem szerepelt.

Csak példaként hivatkozunk erre a régi esetre. Nem azért tehát, hogy igazságot szolgáltatunk; megtették ezt ott a helyszínen mások. Hivatkozásunk célja, hogy ebben az egy esetben, mint cseppben a tenger, felmutassuk az iskolai élet demokratizmusának néhány időszerű problémáját, ellentmondását. Mindenekelőtt azt, ami ebben a kérdésben alapvető fontosságú, hogy tudniillik sem ezt a diákpárliamenti anomáliát, sem az ezzel kapcsolatos egyéb bonyodalmasokat nem szabad úgy értékelnünk, mintha felnőttek között történt volna.

Az iskolai élet demokratizmusának fejlesztésében még csak a kezdet kezdetén állunk. A starthelyet, a kilövőállomást ugyan elhagytuk már, de még — képletesen szólva — nem értük el a második kozmikus sebességet. Nemcsak a tanárok és diákok viszonylatában, hanem még abban sem, amikor összehasonlíthatatlanul többet beszélünk, a tanárok és az iskolaigazgatók, illetve a tanügyi szakigazgatás demokratikus természetű és jellegű kapcsolatában.

Nem véletlenül említjük, hogy ez utóbbiról esett az iskolai demokratizmus fejlesztésével összefüggésben a legtöbb szó. Ennek következtében ugyanis sokan úgy vélik vagy vélhetik, hogy ez ügyben nem is kell másra ügyelni, mint a tanárok és az igazgatók, a beosztottak és a vezetők jó kapcsolatára. Csakhogy a demokratizmus

ennél jóval bonyodalmasabb ügy. Egyrészt azért, mert szervesen hozzátartozik a tanárok és a diákok viszonya is; elképzelhetetlen ugyanis demokratikus légkör olyan iskolában, ahol csak a tanárok és az igazgatók kapcsolata jó, de a tanárok és a diákoké — már és még — a tekintélyuralmi elveken alapul. Másrészt bonyodalmas ez a dolog azért is, mert a tanár—diák kapcsolat alakulása feltétlenül összefügg a társadalmi élet demokratizmusának állapotával. Elképzelhetetlen igazi demokratizmus a tanárok és diákok viszonyában, ha „kinn az életben”, az iskola falain kívül nem a demokratizmus természetes és eleven levegője határozza meg az emberek cselekedeteit. Az a tanuló például — hogy egy egészen végtelen példát mondjunk — akit otthon, a családban „elnyomnak” — rendszeresen vernek stb. — nem tud harmonikusan beilleszkedni az iskola emberiséges, humánus légkörébe; épp e légkör jó lehetőségeit használja föl otthon keletkező rossz, agresszív indulatai kiélésére. Pedagógusok naponta találkoznak ilyen esetekkel és gyerekekkel.

De akármennyire bonyodalmas ügyek ezek, bármennyire szorosan függenek össze egymással, a jobb eligazodás érdekében a különböző kategóriákat világosan el kell határolnunk egymástól.

A tanár—igazgató viszonylaton kívül beszélünk kell a tanárok és diákok jóval kevesebbszer emlegetett kapcsolatáról is. Mi ugyanis — nem tagadjuk — az iskolai élet demokratizmusát csak akkor érezzük teljesnek, ha a dolgok ebben a relációban is rendben mennek, vagyis nemcsak a tanárok és az igazgatók, de a tanárok és a diákok kapcsolata is demokratikus szellemű. S bár erről — eddig legalább — tényleg kevesebb szó esett, azt azért világosan le kell szögeznünk, e tekintetben is — hogy az előbbi hasonlatot folytassuk — elindultunk már a starthelyről, a kiindulóponton és most készülünk arra, hogy rákapcsoljunk a második sebességre.

A hagyomány, amelyet a mai iskola ebben a tekintetben örökölt, mint tudjuk, a tekintélyuralmi rendszer, a tanárok és diákok „három lépés” távolsága. Mi ezzel szemben azt akarjuk, hogy ez a kapcsolat demokratikus viszonyra alakuljon át, amelyben a diákok természetesen szólnak bele saját iskolai dolgaikba, aktívan, önállóan vesznek részt az ügyek intézésében, a maguk erejével és hozzájárulásával segítene az iskola céljainak megvalósításában.

Hogyan állunk ebben? Ahhoz képest, hogy a kezdet kezdetén vagyunk, nem rosszul. A diákok képviselői egyre inkább bekapcsolódnak a „vezetésbe”, a diákok kisebb-nagyobb ügyeinek intézésébe, még azokon a tanterületi értekezleteken is részt vesznek, amelyekben az ifjúság mozgalmi és más dolgairól szó esik. Bizonyos fajta nehézségekkel azért természetesen küszködünk, s az előrehaladás érdekében ezekről sem szabad hallgatnunk.

Az első ilyen gondunk abból következik, hogy vannak

még pedagógusok — kis számban vagy nagy számban: ki tudja? — akik a demokratikus tanár—diák viszonytól az iskolai rend és fegyver „felbomlását” féltik. Ne intézzük el kezelegvintéssel az ilyen fajta aggodalmakat: az új szellemű iskolai légkör kialakítása ilyen gondokkal is jár. A már említett agresszív indulatok például parancsuralmi légkörben tényleg rejtve maradnak, demokratikus viszonyok között viszont felszínre kerülnek; ezt valóban nem könnyű megoldani. A kedvező tapasztalatok azonban összehasonlíthatatlanul jelentősebbek; elsősorban nyilván ezekre kell ügyelnünk. Általános megállapítás például, hogy azokban az iskolákban, ahol a diákszervezetek képviselői öntevékenyen és aktívan vesznek részt a rend fenntartásában, sokkal jobb a tanulók fegyverme, mint másutt, mint korábban. A tanulók dohányszásának ellenőrzése ügyében például ott, ahol ezt maguk a diákok csinálják, lényegesen csökkent az ilyen fajta fegyvermi ügyek, a tanárok eljutó rendbontások száma. Nyilvánvaló, hogy az aggodalmaskodó nevelők meggyőzésében ezek és a hasonló példák a legeredményesebbek; ezért nincs is kétségünk: nem sok idő kérdése, hogy az aggodalmaskodókból optimisták legyenek.

Második gondunk abból következik, hogy diákok bevonása az iskola ügyeinek intézésébe sokszor és sok helyen még mindig formális. Az előírások és rendelkezések szerint, tehát formálisan, minden stimmele. De ha alaposabban megvizsgáljuk a dolgokat, kiderül, hogy például egy tantestületi felszólalásra a tanárok a diákok képviselőjét annyira „előkészítik”, hogy az „aktív bekapcsolódásból” éppen az egésznek értelmet adna: a diákok saját hangja, egyéni véleménye. Az ilyenféle előkészítés jószándékát természetesen nem tagadjuk, de azért mégis nyilvánvaló, hogy gyámkodással — a példákat szaporíthatnánk — nem igen jutunk előbbre.

A harmadik — az utóbbival összefüggő — gondunk abból következik, hogy a diákok gyakran nem egészen jól gyakorolják demokratikus jogait, mint a megyei diákpárliament említett esete is bizonyítja. Ilyenféle zavarok, anomáliák természetesen ezután is számíthatunk, egészen addig, amíg a diákok nem tanulják meg, hogyan kell az új viszonyok, új körülmények között helyesen viselkedniük, amíg nem ismerik ki magukat a „parlamentizmus” egyébként felnőttek számára sem könnyű törvényeiben. E bajoknak ugyan ez a legfőbb oka. Nem az, hogy diájkaink „anarchisták”, nem az, hogy a számukra biztosított nagyobb, kedvezőbb lehetőségeket rendbontásra, fegyvermeztelenségre akarják kihasználni. Ha a felnőtteknek tanulni kell a demokráciát — márpedig mindennapos tapasztalatunk, hogy tanulni kell — a gyerekeknek, diákoknak nyilvánvalóan még inkább. Ezt a „tanulást” segíteni: egyformán dolga a pedagógusoknak és a társadalomnak.

Örkös László

Lottó-tárgy- nyereményyorsolás

Hétfőn az Országos Takarékpénztár budapesti, Münnich Ferenc utcai székházában kisorsolták a lottó 4. jártékhatékán szelvényei között a tárgynyereményeket. Az alábbiakban közöljük a szegedi totó-lottó körzeti iroda területén vásárolt, és nyereeménnyel kisorsolt szelvények számát, valamint a nyereeményt.

0 000 014 háztartási gép.	0 583 907 varrógép.	0 589 255 mosógép.
0 003 980 lakástextil.	0 004 902 mosógép.	0 596 150 utalvány.
0 006 777 lakástextil.	0 599 502 utalvány.	0 599 900 utalvány.
0 007 347 utalvány.	0 600 498 lakástextil.	0 600 498 lakástextil.
0 007 885 rádió.	0 012 846 háztartási gép.	0 605 991 méteráru.
0 015 976 hűtőgép.	0 016 712 lakástextil.	0 617 321 televízió.
0 016 712 lakástextil.	0 632 499 hűtőgép.	0 642 480 lakástextil.
0 018 258 lakástextil.	0 642 480 lakástextil.	0 647 998 méteráru.
0 024 194 lakástextil.	0 032 956 televízió.	0 669 654 televízió.
0 062 088 utalvány.	0 069 980 utalvány.	0 671 394 hűtőgép.
0 078 841 Zsiguli személygépkocsi utalvány.	0 098 700 méteráru.	0 671 394 hűtőgép.
0 107 335 utalvány.	0 114 986 lakástextil.	0 672 526 lakástextil.
0 118 918 lakástextil.	0 135 992 rádió.	0 672 526 lakástextil.
0 135 992 rádió.	0 139 079 utalvány.	0 672 526 lakástextil.
0 140 901 háztartási gép.	0 147 449 lakástextil.	0 672 526 lakástextil.
0 153 491 háztartási gép.	0 177 606 lakástextil.	0 672 526 lakástextil.
0 182 547 utalvány.	0 182 547 mosógép.	0 672 526 lakástextil.
0 192 452 mosógép.	0 205 887 magnó.	0 672 526 lakástextil.
0 207 818 televízió.	0 218 071 lakástextil.	0 672 526 lakástextil.
0 221 388 hűtőgép.	0 228 866 televízió.	0 672 526 lakástextil.
0 229 626 lakástextil.	0 230 492 utalvány.	0 672 526 lakástextil.
0 232 620 ki mit választ.	0 233 396 ki mit választ.	0 672 526 lakástextil.
0 234 928 rádió.	0 235 569 rádió.	0 672 526 lakástextil.
0 255 758 lakástextil.	0 273 555 háztartási gép.	0 672 526 lakástextil.
0 273 812 utalvány.	0 274 005 hűtőgép.	0 672 526 lakástextil.
0 278 369 lakástextil.	0 289 241 háztartási gép.	0 672 526 lakástextil.
0 293 512 mosógép.	0 309 348 lakástextil.	0 672 526 lakástextil.
0 310 185 utalvány.	0 313 592 magnó.	0 672 526 lakástextil.
0 338 122 bútor.	0 338 408 lakástextil.	0 672 526 lakástextil.
0 338 408 lakástextil.	0 352 578 lakástextil.	0 672 526 lakástextil.
0 360 405 méteráru.	0 364 924 televízió.	0 672 526 lakástextil.
0 402 134 lakástextil.	0 405 682 utalvány.	0 672 526 lakástextil.
0 420 231 lakástextil.	0 425 798 utalvány.	0 672 526 lakástextil.
0 440 509 lakástextil.	0 448 596 utalvány.	0 672 526 lakástextil.
0 456 100 lakástextil.	0 460 286 óra.	0 672 526 lakástextil.
0 490 289 óra.	0 499 851 rádió.	0 672 526 lakástextil.
0 510 435 mosógép.	0 510 815 lakástextil.	0 672 526 lakástextil.
0 514 494 utalvány.	0 515 912 táskarádió.	0 672 526 lakástextil.
0 538 740 ki mit választ.	0 565 776 utalvány.	0 565 776 utalvány.
0 565 776 utalvány.	0 565 962 bútor.	0 565 962 bútor.
0 571 602 háztartási gép.		

Haladó autó — vezető nélkül

A hét végén két baleset történt Szegeden. A Brüsseli körúton a felsővárosi utcaköréből kijövet figyelmeztetőn Nemeth Antal 35 éves, szegedi (Csongrád sgt. 19.) lakos és fektárolásán belül elért egy személyautót. A gépkocsi vezetője fékezett, de így is elütötte a gyalogost, aki könnyebb sérülésekkel megúszta.

Nem mindennapos baleset történt a Marx tér és a Cserzy Mihály utca kereszteződésében. Tóth Péter 41 éves, szegedi (Kölcsey u. 23.) magántermelő áruja eladása után nem tudta elindítani autóját. Ezért megkérte a tiszázi Búza-

nak vezetőjét, Kopasz Ernőt (Tiszázi, József A. utca 24.), segítsen rajta, húzassa meg kocsiját. Meggyeztek, ha a személyautó beindul, Tóth kurtulással hozza ezt a teherautót vezető tudomására. Mintegy 40 méteres vontatás után hangzott el a hangjelzés, Kopasz Ernő megállt a teherautóval, a két kocsi közé ment, hogy leakassza a személyautóról a vonóláncot. Tóth is kiszállt kocsijából, de egyben fejtette a sebességet, így az utas nélkül maradt személyautó megindult, s Kopasz Ernőt a másik járműhöz szorította, még lökött egyet a teherautón is, majd „lefutva” megállt. A segítséget adó gépkocsivezető súlyosan megsérült.